

Rivalda 72—73

Évek óta a könyv. A

könyvhétre megjelent Rivalda nyolc magyar színművet tartalmaz. Az 1972-es és 1973-as színházi évad bemutatóiból ad válogatást *Kardos György* szerkesztésében. Az idei kötetet »nagy nevek« fémjelzik: *Darvas József, Illyés Gyula, Németh László*. Sokat ígér tehát, már »rápillantásra« is.

A nyolc közül öt az immár történelemmé lett idők egy-egy alakjával, a történelmet alakító emberrel foglalkozik. Ez is jelzi: drámaíróink a lehetőséget »nagy formátumú« hősök konfliktusaiban látják. Hiszen azok rendszerint szembe kerülnek az őket körülvevő világgal, lévén haladóbb gondolkodásúak annál.

Kezdjük hát a sort a közülnök — hétköznapi emberek közül — kinőtt hősökkel, a róluk szóló darabokkal. *Kertész Ákos* regénye, a *Makra* a felszabadulás utáni irodalmunk egyik legjelentősebb alkotása. Drámaként azonban »nem élt meg«, mivel a színpadi játék szabályai mások, mint a regényé. *Kertész Ákos* azonban éppen a sikerületlen kísérlet tapasztalatait leszűrve tanult meg banni a színpaddal, a dialógusokkal. Egy közepes novellájából remek színművet írt: a *Nénapot*, mely az antológiában is szerepel, mégpedig a legértékesebb művek között. E cikk szerzője a *József Attila Színház* előadásában látta ezt a meglehetősen keserű komédiát. Köznapokba fuladt munkásembereket ábrázol az író, mintegy figyelmeztetve a veszélyre. Önmagunk vállalására ösztökél. *Guszt* nem vállalja igazi énjét a társai előtt, így borul fel családi élete is. Közhely-életet csak a kényelmesek élnek — int az író.

Fekete Sándor Voltaire-t hívta segítségül, amikor az *Akar-e ön író lenni?* című játékát megírta. A *Candide*-ban lelhetők fel ugyanis *Pangl Oszkár, Kandi Dániel* »szülőatyjai«. Hogy milyen ez a mű? Nehéz erről írni. Kabarétréfák serege — melyek közül egyet hallhattunk önálló műsor-

számként is —, intimpistáskodás, benfenteskedés, csipkelődés, »leleplezés«. Aktuális mű, agghatnánk táblácskát rá. Sajnos azonban holnap már nem lesz az, így nem veszít avval senki, ha nem ismeri meg. Kétségkívül van szatirikus éle, találat. Egészében azonban tulajdonképpen hozzászadalmas, mi több: unalmas.

Gyurkó László: A *büskép lovag Don Quijote de La Mancha szörnyűséges kalandjai és gyönyörű szép halála* című művét a tavalyi színházi napok óta a kaposvári közönség is ismeri. Nem ér fel a *Szerelmem, Elektrával*. Nincs olyan súlyú gondolati töltése. A válogatásban azonban megállja a helyét egyenességével, nyelvi szépségével s tanításával: »*Bizony, Sancho, úgy volna rendjénvaló, hogy a jó mindig győzedelmeskedjék a rossz fölött. De éppen mivel még sehol sem valósult meg az igazságosság ama áhitott birodalma, melyet joggal neveznek földi paradicsomnak, minden becsület és jóra való ember szent kötelessége, hogy egész életében teljes erejével küzdjön ama gonosz erők ellen, kik ennek létrejöttét akadályozzák.*«

A *gyurkói* mű tulajdonképpen átvezet bennünket azokhoz a drámákhoz, melyeknek hősei történelmi alakok. *Darvas József Hunyadi* című történelmi drámája nyitja a sort. A *törökverő* című regényét adaptálta színpadra az író. Tudunk róla egy *Jelenkor*-beli interjúból, hogy készült átdolgozni az adaptációt. Sajnos már nem tehetette meg, a halál győzött rajta. Ebben a változatában a darab még nem több, mint a regény átültetése, színpadra állítása, szinte »egy az egyben«. Túl sok alak nyüzsgő Hunyadi körül ahhoz, hogy őt a szerző több oldalról ábrázolhassa. A nagy kavargásban csak egy-egy pillanatra lép elének emberi, s nem hősi alakjában. A televízió hajdani adásában szerencsésen választották meg a részleteket, melyekben *Vajda László*, a *Csiky Gergely Színház* művésze ala-

kitotta Hunyadi. Egyre inkább rá kell döbennünk: a kamara jellegű környezetben nő igazi főszereplővé a hős. Úgy, mint *Illyés Testvérek*-jében a két Dózsa fivér. A forradalmár két típusát állítja elének az író. Az intellektüélet és a népi forradalmárét. Az értelmiségit ezernyi megfontolás — s nem utolsósorban: a tisztában látás — fogja vissza. A megaláztatást, a terheket jobban érző népi hős számára viszont nincs más út a cselekvésnél. Az ellentmondás a tragédia felé ragadja őket. Még nem dőlt el a vita, hogy az illyési mű könyvdrama marad-e, vagy hódít két színpadnál többet. Eddig ugyanis két színház mutatta be: a pécsi és a Nemzeti. Az előbbi nagy sikerrel, az utóbbi kudarcral.

Eörsi István Széchenyi és az árnyak című munkája egy kicsit hideg, kiszámított alkotás. A világtól elvágott — korábban történelmet alakítani képes — ember lehetőségeit vizsgálja. *Ármány*, *csapdák*, ezer veszély közepette. *Árnyak* kísértik, akárcsak *Maróti Lajos*. Az utolsó utáni éjszaka című drámájának *Giordano Brunót*. A kötet egyik kiemelkedő alkotása ez a »történelmietlen játék«. A csillagász eretnekésséggel szövegdelmesebb volt az egyházra nézve, mint akár a *kálvini*, akár a *lutheri* tanok. »*Mert egyszerre kezd ki a római és a lutheránus és a kálvinista hitet. Es egyáltalán: az összes hitet.*« Az ugyanis, hogy a világegyetem központja nem a föld, alapjaiban ráz meg minden vallást. *Giordano Bruno* vívódásait, elárultatását rajzolja meg *Maróti*. S *Kellemen pápa* »pálfordulásával« meg is indokolja a megegyezés szükségességét. Hogy eszméivel hódítani tudjon, tanáival ismerkedjenek az emberek, meg kell hálnia. A tiltott gyümölcsöt — azaz a titokban terjesztett tanokat — ugyanis szívesebben fogyasztják a tanulnivalógyók. *G. B. Shaw* Szent Johannájából tanulhatott meg drámát írni *Maróti*. Jó mestert választott. Az eredmény: egy nagyszerű színpadi mű.

Németh László a *Gandhit* 1962-ben írta. Tavaly mutatta be a Thália Színház. Minthogy 1962 óta folyóiratban, kötetben, életműsorozatban már közkincsé lett, s számosan méltatták, most nem térünk ki rá.

Az eddigiekből kiderült: a kötetben sok a »hagyományos« utat követő mű. Mintha a kísérletező kedv megcsappant volna az utóbbi évadokban. A könyvben közöttük drámák a »statikus« színház mellett bizonyítanak többségükben. Nem is lenne rossz évad, ha egyszer egy társulat egész évben ezeket játszáná...

Leskó László

Országos gyermekszínijátzó-konferencia Pécsen

Gyermekszínijátzó-konferenciát rendeztek Pécsen, amelynek három napos eseménysorozata csütörtökön kezdődött a Doktor Sándor Művelődési Központban.

A program során nyolc gyermekszínijátzó csoport lép fel, módszertani bemutatókra, szakmai előadásokra és viták-

ra kerül sor. A konferencia első napján *Debreceni Tibor*, a Népművelési Intézet osztályvezetője elemezte a gyermekszínijátzás helyzetét, lehetőségeit, s egy-egy budapesti, hódmezővásárhelyi, pécsi és székesfehérvári gyermekegyüttes lépett színpadra.